

valce teh krajev zadeva vse gorje nesrečne zemlje; namesto zakonskih žen pa vidimo tam le uboge sužnje, in namesto vravnane družinskega življenja pa hiše sužnjih, v katerih ne vlada več pravica; ljudstva so postala truma sužnikov, gredó ljudi lovit, jih prodajajo po somnjih, v barke nakladajo, kakor blago; palače v Dahomaj, Benin i. dr. so okinčane z človeškimi glavami. Kar je družina v malem, to je tudi država v večjem, kar zadeva нравno življenje.

(Prih. dalje.)

## Metelko

v

### slovenskem slovstvu.

46. Tiho je živel Metelko v pokoju, spoštovan kar človek in kar duhoven. Po mnogoletnem učiteljstvu in po knjigah, vzlasti po slovnici svoji je zaslovel, da ga je obiskal marsikteri književnik slovanski. Radostno nam je pravil še v šoli, kako sta goričevala Metelko pa Rus Viktor Grigorovič, profesor Kazanski, kadar je l. 1844 potovaje skozi Ljubljano pripovedoval mu marsikaj zanimivega iz Soluna, od Atoškega gorovja itd.

Poprej že l. 1841 sta ga obiskala ruska učenjaka Izmail Sreznevskij in Peter Preis, profesorja v Petrogradu. Berž ko ne naprošena sta v Cirilici zapisala mu nekatere besedice v spominek. — Sreznevskij na pr. 17. aprilja: „Sčastlivŭ (srečen), kto znalŭ soediti ljubovŭ kŭ narodnosti sŭ ljuboviju kŭ narodu, kto znalŭ i svoj narodŭ ljubiti, i uvažati (čislati) drugihŭ svobodu.“ — Preis pa 28. aprilja: „Vremę i blagoděteli i vragŭ narodovŭ. Blagoděteli — kogda oni moguče vyražavajutŭ ponętje (po moči izrazujejo misel) o sebě vŭ sozdanijahŭ nauki i iskustva (v delih vede in umetnije); i vragŭ — kogda narodŭ terjaetŭ dověrie (zgubi zaupanje) kŭ samomu sebě, kŭ svoěi slavě i silě (móči). Duhŭ novoj žizni, pronikajuščij (prešinjajoč) plemena Slavjanskija — čěmŭ dalěe, těmŭ glubže — kosnulę (dotaknil se, prešnil je) i Horutanŭ: vperedŭ, čada (naprej, deca) Kirilla i Methodija!“ — L. 1860 mu je izverstni pisatelj Ivan Aksakov, nekdanj vrednik slovanskega Parusa v Moskvi, 5. junja na listek cirilski začerkal besede: „Toliko (le) soznanie načalŭ narodnosti možetŭ spasti (ohraniti) narodnosti.“ —

S takimi možmi je rad govoril Metelko o Cirilici, ker potem je beseda sama po sebi nanekla na Pocirilico ali Metelčico. — Menda po-

sebnó zato, ker sem l. 1849/50 poslušal njegov nauk o staroslovenščini, me je Nečaseku nasvetoval tudi za svojega naslednika. Kadar sem toraj, l. 1857 s kmetov poklican na ljubljansko gimnazijo za učitelja vérstva in slovenstva, domá ali na sprehodu popraševal ga o slovstvenih rečeh, mi jih je vselej rad pojasnoval, in jako vesel je bil slišati, da hočem opraviti državno skušnjo za učiteljstvo slovensko. Tega vendar ni dočakal.

Mož resnične pobožnosti in previdne določnosti spiše l. majnika 1858 svojo slovečo oporoko, kakor sam pravi v začetku še „bei guter Gesundheit und vollkommenem Gebrauche meines Verstandes“, ter jo sklène „im hochgepriesenen Namen der allerheiligsten Dreieinigkeit“. — Jame pa pešati in boleha skor dve leti; zvesto opravlja vendar svojo duhovsko službo, spoveduje, mašuje navadno zgodaj, kar ga sveti dan l. 1860 obidejo težave tako hude, da zjutraj ob štirih komaj zverši eno sv. mašo. Domú prišel se vleže ter — sam homeopat — pošlje po dr. Maderja homeopata. Radoveden popraša nekoga, kaj da mu je zapisal; nato pa se koj dá previditi še tisti večer, ter reče svoji sestri: Zdaj pa le trugo! In res že 27. decembra mirno zaspi v Gospodu. Po lastni določbi v oporoki: 1. „Will ich, dass mein Körper nach hingeschiedener Seele, die ich der unendlichen Barmherzigkeit Gottes mit kindlicher Zuversicht anempfehle, nach christkatholischem Gebrauche jedoch einfach beerdiget werde“ — je bil 29. decembra pogreb njegov vendar slovesen (unter allgemeiner Theilnahme), ker so razun učencev iz vseh šol ljubljanskih spremljali truplo njegovo premnogi meščani in ranjcega čestitelji na pokopališče k sv. Krištofu.

Naznanovaje smert Metelkovo so slovenski časniki naznanovali vzlasti njegovo oporoko, opisovali pa tudi ob kratkem življenje in slovstveno delovanje njegovo. Novice na pr. v št. 1. l. 1861 kažejo „ono žalostinko, da smo pokopali slavnoznanega, dosluženega učitelja slovenskega jezika... Zapustil nam ni slovstvenega dela nobenega imenitnega kakor slovnico svojo, pa s to si je postavil lep spominek na veke itd.“ — „Zg. Danica“ tudi v l. št. l. 1861: „Šentjanžev dan ob 3/4 1 ponoči je ugasnila velika zvezda na obnebjí slovenskiga slovstva; duhoven resnične pobožnosti, učen mož, oče ubožnih in potrebnih... Bili so ranjki gospod priprosti, z malim sami za se zadovoljni; kjer koli pa je bila kaka nesreča, pogoriše, lakota, ali sicer revšina ali potreba, so bili ranjki gotovi pomočnik... Večkrat smo le od strani zvedili, od ktere plati je prišlo, ko smo kak posebin dar v Danici zaznamnjali... Bog je ranjčimu pri vsih milošinah njih imetek obilno oblagodaryl, de bodo še pozne leta po njih smerti u boge zapušene sirote utého imele... Njih zasluge za slovensko slovstvo so sploh znane... mož brez strasti, verus Izraelita sine dolo itd.“ — Slovenski Glasnik v 2. št.: „Oznani po širokem

svetu, posebno Slovanom, britko zgubo, ki je nas Slovence te dni zadela . . . Umerl nam je visoko učeni in slavnoznani gospod profesor . . . Njegova slovnica slovenska ga bo slavila še pozno za nami . . . Njegove zadnje naredbe razodevajo v resnici blago serce in pravega rodoljuba itd.“ . . — Učiteljski Tovarš v 1. l.: „Njegovo imé se bo vedno lesketalo v slovenski literaturi.“ In v 2. l. je brati: „Čertica iz življenja slavnega gospoda Fr. Metelko-ta in dve prijazne besedi — ktere ste sedaj čez toliko let in po mnogih žalostnih skušnjah še bolj potrebne — slovenskim učiteljem;“ toraj o tej reči in njegovi oporoki nekoliko pozneje.

„Da se njegov spomin vredno preslavlja in ohrani, bi se mu spodobil tudi spominek na gomili, desiravno si je nar boljšiga med sirotami sam postavil“ — piše Danica v 1. l. in v 23. l. 1861: „Za spomin vsih vernih duš je dobil dobro zasluženno vezilo tudi naš ranjki Metelko, oče sedanjih slovniško izobraženih Slovincov, namreč: čeden spominek na svoj grob. Na čveterih stranéh se beró naslédnji napisi:

Franc. Ser. Metelko  
Ad Eccl. Cathed. Lab. Catecheta,  
Philolog. Sloven. Prof. p. o.  
Nat. XIV. Jul. 1789. Deft. XXVII. Dec. 1860.

Bil v življenji je prijatel ubožnih,  
Rad natihamu delil dobrote,  
Ves priprost v okoljšinah premožnih,  
Dede svoje storil je sirote.

Mašnik, svete vere je učil resnice,  
Mili jezik naš oteval iz tamnice,  
Mati Slava bode dobro ga pomnila,  
Dokler nje beseda bo se govorila.

Aurea Cruce  
Cum Corona  
Pro Meritis Insignitus.

## Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

### Moje načelo:

Kar lepega vidim, hvalevrednega slišim, koristnega skušam, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljenosti, in postavljaš bkrati sam sebi stalni spominek po prisloviel latinski: „Littera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Železnice so za občni blagor človeške družbe sploh velika dobrota; za popotnike pa so najdba neprecenljive vrednosti. Koliko časa, zamudeb, truda in stroškov je stalo njega dni one, ki so mogli popotovati v daljne kraje! — pogosto so popotniki zastavili celó premoženje, zdravje in življenje v to, ker so se mogli podati po opraviilih svojih v ptuji ši-